

Földrajzi kérdés:

Hogyan hívják az az angol utazót, aki beutazta Indiát, Mekktát és Medinát; a még európai által nem járt kelet-afrikai Harart; 1857-ben a Tanganyika-tavat fedezte fel?

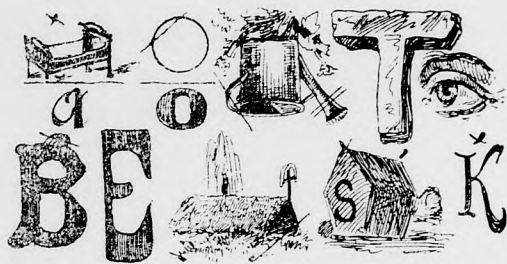
Történelmi kérdés:

Hogyan nevezik azon forradalmat, a mely Párisban 1830 július 27-dikén tört ki? Ez alkalommal X. Károly király és a Bourbonok elűzték s Lajos Fülöppel az Orleans-család ültetett a francia trónra.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve azon kérődző állatnak, melynek szarvai feketék, háta közepén a szőrök fésűformája, rövid sörénynyé rendeződtek; alapszíne gesztenyebarna, melyben fehér hossz- és harántávok vonulnak végig? Hazája Nyugat-Afrika, különösen Szenegambia.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. november 11.

A 4. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: A kockának mindenik éle 125 láb lesz. **Földrajzi kérdés:** Az eddig talált legnagyobb tengermélységek: A Csendes-óceán déli részében, a Kernadec-szigetektől keletre, d. sz. 30° 28', kel. h. 176° 39' 9427 m. (Pingüin). Az Atlanti-óceán északi részében, Puerto-Rico-tól északra, é. sz. 19.6°, ny. h. 66.4° 8341 m. (Challenger). Az Indiai-óceánban a Kis-Szundáktól délre, d. sz. 11.4°, kel. h. 116.8° 6205 m. (Recorder). Az északi Jeges-óceánban, Grönland és a Spitzbergák között, é. sz. 78°, ny. h. 2.5° 4845 m. (Sofia). **Képrejtvény:** Hirtelen lejár az óra, minden percét fordítsd jóra.

Helyesen fejtették meg: Gáspár Béla, Reichenfeld László, Schlésinger Kálmán, Kemény Géza, Balássy Miklós, Szauer József, Vadas Zoltán, Parcesich László, Maurer Arthur, Rosenkranz Nándor, Alexy Lajos, Ruzs Guidó, Cseke Vincze, Egyed István, Lutlitzky Jenő, Mayer Jenő, Engel Kálmán, Háberfeld Auréli, Laufer Ödön és Rezső, Schacherer Frigyes, Köszler Arthur, Káposzta Pál, Popovics Endre, Matiny Ottó, Goldfeld Jenő, Kreisler Imre, Kogutowicz Károly, Littomericzky Nándor, Lustig Henrik, Kutlik Félix, Kiszely Géza, May Róbert, Persina Károly, Zipser Aladár, Szabolcsi Ernő, Joó Miklós, Bohrandt Lajos, Géczy Géza, Szigeti Endre, Zomody József, Herczeg Albert, Blener Emil, Kóri Endre, Rikk Gyula, ifj. Hampel József, Jurenák Géza, Vécsei Ferencz, Borosnyay Oszkár, Sugár István, Pám Márkus, Békey Ödön, Groszmann Árpád és Jenő, Ács Nagy István, Sági Tibor, Róth Ottó, Vass Béla, Prágyik Flóris, Erdei Vilmos, Wertán Emil, Deutsch Béla, Imre Antal, Feigler Othmár, Vida Károly, Bejna Ferencz, Griesze János, Mallinger József, Kiss Károly

Dortsák Lajos, Molnár Aladár, Przybilla Jenő, Reich Rezső.

A jutalmul kifizetett könyvet (Legouvé: «Az olvasás művészete») Sági Tibor előfizetők nyerte meg Kecskeméten.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Önképzőköri tudósítónak újabban a következő ajánlkozó fogadtuk el: Mézner Mátyás, veszprémi főgimnázium.

G. A. (Szeged.) Kérését nem teljesítheti a kiadóhivatal. Az előfizetési díjnak utólagos beküldése nem szokásos. — **Makfalvi Ferencz tanár úrnak.** (N.-Röze.) A kellő időben lesz. Olvasóinkat akarjuk vele kellemetesen meglepni. Üdvözet. — **Persina Károly.** Gyűjtőíve nem jutott el hozzánk. Az utalványon nem írta meg az előfizetők neveit. Sziveskedjék postafordultával megírni, s az illetőknek a kiadóhivatal rögtön megindítja a lapot. — **Popovics Endre.** Első kérdésére legközelebb részletesen válaszolunk. Irodalomtörténeti értekezések is fognak megjelenni lapunkban. — **2820. sz. előfizető.** Egy-egy számban megjelenő rejtvények megfejtői között sorsolunk ki jutalmkönyveket; minden egyes rejtvényért jutalmat adni kissé sok volna. — **Miticzyv.** Műfordításai még gyengék, de azért a maga gyönyörűségére, stíljének fejlesztése céljából csak folytassa. Itéletet mondani ezekből még nem lehet. Mi a fordításnak nem ellenségei, hanem barátai vagyunk. Inkább egy türethető fordítás, mint tíz eredeti erőlködés. A diákszólásokat alkalmilag felhasználjuk. — **Egyetemi hallgató.** (Szászváros.) Küldje be a kéziratot. Mutatványszám ment. — **Kiss Pál tanár úrnak.** Szivesen közlünk tudósításokat, de kívánatos volna, ha a kör előfizetne lapunkra. Sziveskedjék a kör jegyzőjét a tudósítói tiszttel megbízni. — **Dóra Mihály.** Kogutowitz Manó, Budapest, V. Dunapart. Itt mindenféle térképet talál. Kérjen egy levelezőlapra árjegyzéket, s onnan válasza ki azt, a mire szüksége van. Földrajzi vázlatokat a Franklin-Társulat adott ki épen erre a célra. Darabja 4 fillér — **Boda Jenő.** 1. Lehetséges. 2. Megjelenhetik bárki tollából, ha a cikk megüti a mi mértékünket. — **B. F.** A ritmus ellen gyakran vét. A Himfy-strófanak négyes-hármas és négyes-négyes üteme van. Az ilyen sorok:

Ha nyugovóra térek
Arzodat látni vélem
Mosolygó arzod anyám
Hogy terhes nékem az élet

mind hibásak, mert a szót ketté metszik. A másik baja az, hogy nagyon prózai, nincs benne kellő poétai hangulat. — **Böszörményi Lajos.** A jutalmkönyvet megkapja. A kiadóhivatal intézkedik, hogy mind az ötnék pontosan járjon a lap. — **G. E.** Azt a fordítást nem ismerjük, de ajánljuk a Szilasi-félt. Meghiszem, hogy olvashatja. Egyik lezsebb olvasmány az ifjúság számára, csakhogy elegendő történeti ismeretet kíván meg. — **K. K.** Fordítása még erőtlen és színtelen. Nagy írók műveinek a fordításához megállapodott stíl kell, ez önnél még hiányzik. Olvasgasson és figyelje meg a kiválóbb magyar prózairók nyelvét, gyakorolja magát, mert a mi még niacsen meg, idővel megjöhét. — **G. J.** Nem jelentek meg, s valószínűleg nem is fognak megjelenni. — **Apámhoz.** Az alap gondolat szép, vannak sikerült sorok benne, mint például:

Te tanítottál akkor imádságra,
Most hallgass fiad esleklő szavára:
Ezer bajodnak enyhülését várván
Szállj fel az úrhoz az imádság szárnyán!

Rotter Sándor. Levelét küldje hozzánk, mi átadjuk a rovat vezetőjének.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

A JÁTÉK-DÉLUTÁNOK.

Levél egy diáknak.

Azt kérdezed, hogy az újonnan elrendelt játék-délutánok csakugyan kötelezők-e, hogy egyáltalában van-e értelme ilyen időrabló közös játéknak, holott neked délután zene, rajz, francia, olasz, s a jó Isten tudja minő egyéb óráid vannak.

Nos hát, fiam, a játék-délutánok kötelezők, van értelmük és a világot sem időrablók.

Bizonyára olvastál vagy hallottál már a régi diákok önkényes játékaikról. Nem rendelte el senki, de azért szerdán és szombaton délután együtt voltak mind a mezőn. Nem volt hat koronás menyköveszett nagy füles meg fületlen labdájuk, minőkkel ti mostanság ijesztgetitek a madarakat, hanem volt a kalaposnál vagy szijgyártónál vásárolt kis labdájuk, s azt olyan magasra tudták feldobni vagy felütni a bottal, hogy a fellegekbe furakodott, s mig lekerült az árokba, tizen-húszan megfuthatták a száz méter hosszú utat ki és be.

Szakálas, bajszos legények voltak a nagy diákok, mégis játszottak, még pedig ugyancsak kedvel-tüzzel. Sokszor elnéztem én őket és gyönyörködtem a játékuiban. Izmos ficzkók voltak mind, csupa izom, hajlékonyság, vidor lélek, munkára kész, szorgalmas tanuló.

Valószínűleg olvastál vagy hallottál arról is, hogy mikor Deák Ferencz a pozsonyi diétán volt, követtársaival a pozsonyi ligetben diákos kedvvel és buzgósággal labdázott.

A sokat ócsárolt régi időkben az efféle kedvtelés nem volt a férfiakra nézve sem unalmas.

Hogy aztán manapság ezek a derék önkényes játékok kimentek a divatból, mert hát manapság csak az jó, a mi divatos, hát szükség volt reá,

hogy hetenkint egyszer elrendeljek a játékok. Bizony jól tették, hogy elrendelték. Vajha minden diák kedvvel és örömmel gondolna erre a délutánra, mikor együtt lehet a társaival, s amúgy istenigazában kiveheti részét a testedző, lélekvidámító játékból. Hadd piruljon a sápadtak arcza, hadd izzadjon, szaladjon a lustábbja, a ki úgy elpuhul, mint a vizes zsemle, a ki nem bizik karja erejében, s ha az árokig kergetik, sírva áll meg, mert nem tudja, nem meri, nem is próbálta meg soha keresztül ugrani.

Micsoda magyar diák az, a ki vonogatja a vállát, kelleetlenkedik, ha egy-egy eltévedt labda hátba lapítja, s nem siet felkapni azt, hogy tovább sózza a pajtását!

Hanem persze neked számtalan egyéb órád van délután! . . . Ugyan, hát mindennap annyi van? Egy délutánt sem tudnál arra szánni, hogy ott légy a többiekkel a játszótéren? . . . Eredj el, fiam, s próbáld meg! Nem azért, mert el kell menned, hanem azért, mert megkivántad a játékot! A lábaddnak, tődödnek, izmaidnak, a lelkednek is szánj egy délutánt, a fejed sem adja meg az árát, a többi sok szép studium sem szorul miatta háttérbe.

A tudás, művelődés a főcél, amde a szellemi munkához erős test is kell, különben fele úton összerokad a küzdő. Erről nem szabad senkinek megfeledkeznie.

Eredj játszani, s meglátod, hogy nem időrablás az. Egyszer aztán, mikor nem is sejtéd, mikor nem is várod, meglátogatlak a mezőn, s ha látom, hogy a labdát jól el tudod ütni, pajtásodat ügyesen a földhöz vágod, s a széles árkon átugrasz, akkor megveregetem a válladat, s azt mondom: «Ember vagy eesém!»

EMLÉKSOROK.

Egy ifjú barátom emlékkönyvébe.

Ha padlás-szobádban faggyú-gyertya lángja
Görnyedő alakod deszkafalra hányja,
Hol nem hallik hozzád a városi lárna,
S mintba körülötted csak kísértet járna:
Könyved, a mint fordul s laphoz simul a lap,
Balkéz felől megnő, míg jobb felől apad,
És ha — míg agyadba rakódik a tudás —
Forrongó szíveden a reménység horgász
S ujjongva ki-ki fog egy-egy arany halat,
S míg ezen tűnődöl, percz-percz után szalad;
Mig ha verejték ül ifjú homlokodra,
Veszélylel fenyeget a lét zúgó sodra,
Ha birkózni látod a tudást a hittel:
Vedd elő e könyvet, és a mit mond, hidd el.
Ha hitelenség csal ingoványos útra
Előtted mosolygó délibábként futva,
Ne rohanj utána, hittel él a lélek,
Szárnyra kelhet attól csúszó-mászó féreg!
Való a világnak, hit a szívnek kincse,
Holdvilágos fényét ez amarra hintse;
Ninesen nagyobb dolog, mint a *köteleesség*,
Csak ez nemesítsen, bár nehezen essék!
És ha bármit tervelsz, vagy bármit cselekszel,
A miket itt írok, soha se felejtsetd el.
Nem kell napba nézni szemednek, hogy lásson,
Ezer apró virág van a nagy világon.
Ne kapaszkodj sasba azért, hogy repülhess,
Szárnyakat az eszme önmagának keres,
Ha árvízbe kerülsz, keresd a dereglyét, —
Megúsztatlan árnak nem tudni a mélyét!
Nem azért kering a nap körül a világ,
Hogy a ragyogó nap leláthasson terád,
Nem te érted él mind, a kit látsz körülted,
Nem te vagy a virág, a kit a sors ültet,
Csak azért, hogy néki te légy dísz, éke,
Ily árért nem lakik a szívedben béke.
Óriás világok ha összeütköznek,
Egymás fölött ritkán, alig-alig győznek,
Meggyúlad és elég, szétporlad mindkettő,
S támad szétreppenő millió temető,
Vagy ha egyik győz is, útjából kizökken,
Napja elkerüli, ereje megesökken,
S hideg, zord magányban, kölesönbe kért fénynyel
Telik tele sorsa: az örökös éjjel.
Ne keresd az ellent, hogy megsemmisítsed,
Az erő erőt nyel. Boszú magvát ne vesd,
Kikelő virága szívet ölő méreg, —
Véred főlemészti, mint egy titkos féreg . . .
Szeresd a világot: a parányt — a nagyot!

A tisztos öregnek emelj te kalapot.
Baj, öregség nélkül ninesen hosszú élet . . .
Minden bú, minden baj megeshetik véled,
De *tenhalálotat* nem érod meg soha;
Soh'se hidd el tehát, hogy élted mostoha.
Annyit ér az épen: mennyi a türelmed . . .
Ne jusson eszedbe e versre felelned!

Mosdóssy Imre.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 7

— Ismered ezt a léha gavallért, a ki egész nap egyebet sem tesz, mint piperkézi magát, a czimboráival mulatoz, kockát játszik — ugyan mi telnék ki egyéb az ilyen úri léhütőtől! . . .

És a galád egyiptomi mesteri módon tudta színlelni a nagy felháborodást. Jone ajkai reszkettek, szívében kínzó fájdalmat érezett.

— Miért beszélsz talányokban, tudni akarom, hogy minő rágalmat szórt reám?

— Eh, ostobaság az egész. Nem akarlak felingerelni . . . elég boszúság volt az nekem, hogy itt kellett őt találnom, holott tudom, minő érdemtelen a te barátságodra. Leányom, remélem tudod, hogy mily atyai vonzalommal viseltem irántad, úgy hát kérlek, kerüld azt a felezifrázott bábót. Most már azt is megértetted, hogy miért voltam vele szemben olyan rideg, gúnyos, sőt ha tetszik sértő. Bocsáss meg ezért barátodnak Jone!

A leány holthalavány arczczal nézett reá. Ugy szeretett volna sírni . . . sírni és elpanaszolni valakinek, hogy mennyire fáj neki, hogy Glaukus barátságában csalódott.

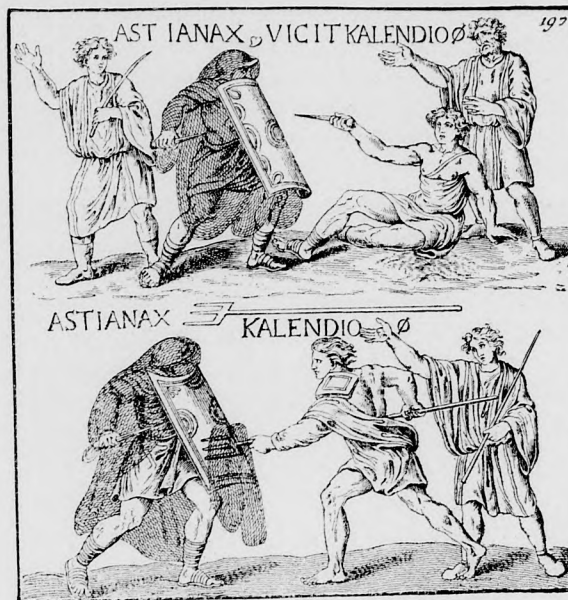
És az egyiptominak minden szava egy-egy méregesepp volt, a mely Jone becsületet, jó szívébe hullott, s azt kimondhatatlanul megtöltötte keserőséggel.

Midőn a rágalmazó, mint a ki jól elvégezte dolgát, eltávozott, Jone eltakarta arczát mindkét kezével és a könyvei hullottak . . . hullottak zápor módjára.

VI.

A pompéjibeli ingyenélő urak naplopása. — A római fürdő leírása.

Glaukus szíve tele volt boldogsággal, midőn Jonétól elbúcsúzott. Mindinkább meggyőződött arról, hogy életének legdrágább kincsére, Jone tiszta, nemes barátságára számot tarthat. E túlárado boldogság közepett Arbaces visszatartó alakjáról, kellemetlen, bántó viselkedéséről is

HÁLÓBAN KÜZDŐ GLADIÁTOR.

megfeledkezett. Sejtelve sem volt arról, hogy minő nagy ellensége volt neki az egyiptomi.

Ilyen érzelmekkel telten haladt végig a népes utcákon, hol a járó-kelők csevegtek, s az oszlop-csarnokokban hűsölők élvezték a semmittevésnek gyönyörűségét. A Fortuna temploma előtt egész rakás előkelő római gavallér állott. Egyik a lóversenyéről, másik a küszöbön álló czirkuszi játékokról, harmadik a legújabb római divatról, a negyedik a legfrissebb római hírekről beszélt. A kalmárok hosszú, sarkig erő kaftánjaikban, bársony cipőjükben a hajórakományokról beszéltek. Élénk, heves taglejtés, mozgalmasság jellemezte a rómaiakat, épen úgy, mint a mai olaszokat.

Ott gyülekeztek össze Glaukus pajtásai is.

— Nini, egy örökkévalóság, hogy nem láttalak, Glaukus! — kiáltott fel Sallustius, a mint őt megpillantotta.

— S ez alatt az örökkévalóság alatt hány új étel-receptet találtál fel?

— Fontos természetrajzi tanulmányokra adtam rá a fejemet: *csuka-hizlalásra*. Szomorúan kell kijelentem, hogy őseimen e tekintetben nem tudok túltenni.

— Szerencsétlen flótás, ugyan miért nem?

— Hja, a korszellem nem engedi. Őseim oda dobhatták rabszolgáikat e falánk balak elé, hogy felfalják a halastóban. Nekem is volna egy kövér kuktám, e czelra épen pompás falat, de hát az ostoba törvény! Hja, megromlottak az erkölcsök,

ma már egy buta rabszolgát sem szabad ily nemes czélból feláldozni.

— Mi a hír Rómában? — kérde Lepidus odaérkezve.

— Beszélnek, hogy a jó császár a tanácsurakat meghívta vacsorára! — felelé Sallustius.

— Nagyon derék ember! Mondják, roppant lágy szíve van, minden könyörgő szót meghallgat és teljesít.

— Hátha nekem is megengedi, hogy rabszolgákkal hizlaljam a halaimat! — vélekedék Sallustius.

— Valószínűleg — vélekedék Glaukus — bár előreláthatólag másnak a rovására, mert Titus, a jó császár, hogy egy embernek kedvét töltsse, százat rikat meg.

— Éljen Titus! — kiáltá harsányan Pansa, midőn odaérkezve a császár nevének említését hallotta; öcsémet quæstori hivatallal ajándékozta meg. Épen jókor jött a császári kegy, mert szegény feje az utolsó garasát is elmulatta.

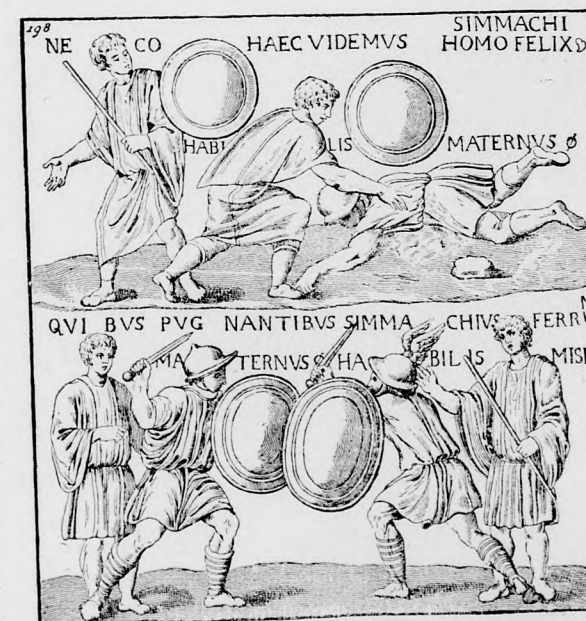
— Újra megszedi magát a nép bőrén — jegyzé meg Glaukus.

— Természetesen.

— A nép nektek kívánatos zsákmány.

Pansa, az aedil bölintott a fejével s méltóságos léptekkel haladott végig az utcán. Egész falca éhenkórász kliens loholt utána.

— Szegény Pansa! — sajnálkozott Sallustius — egy percze sincs, hogy a maga kedvtelésének áldozzon. Hála az isteneknek, hogy az én nyakamba nem varrtak hivatalt.

KARDDAL KÜZDŐ GLADIÁTOROK.

— Drága Glaukusom! — kiáltott fel Klodius, a mint gazdag barátját megpillantotta — be rég nem láttalak. Mikor fogunk egy kicsit koczkázni?
— Megint Fortuna oltárán áldozol?
— Éjjel-nappal. Igaz-e, megkaptad a Diomedes meghívóját?

— Meg.

— Most jut eszembe, hogy én is hivatalos vagyok a dúsgazdag kalmár vacsorájára! — vágott közbe Sallustius.

— Jerünk fürödni! — indítványozá Glaukus. — A ti imádott poétátok, Fulvius bizonyára epedve vár, hogy legújabb sütetü versét felolvassa.

Az úri semmittevők elindultak a fürdők felé vezető utcán.

Pompéjiben a nyilvános fürdők tulajdonképpen a legszegényebb néposztály számára épültek, mert a gazdagoknak otthon volt fürdőszobájuk, mindazonáltal az urak is szívesen jártak el a pazar kényelemmel s a külön nekik berendezett fürdőkbe, mert ott rendszeren nagyobb társaság verődött össze, s mindig kínálkozott alkalom arra, hogy néhány órát kellemes szórakozással üssenek agyon.

Az oszlopcsarnokos fürdő kapujánál állott a fürdő pénztárosa, két persely volt mellette, egyikbe tette a pénzt, másikkól osztogatta a tüdőjegyeket. Az oszlopos folyosón egész rakás ember tartózkodott; némelyek a padokon ültek, mások fel és alá sétáltak, nyilván orvosi rendeletre. Élénk volt a sürgés-forgás, közbeszéd tárgya a küszöbön levő czirkuszi játékok. Izgafottan tudakolták: vajjon az ædil fel tud-e valami gonosztevőt hajsolni, a kit majd vadállatok közé dobhatnak.

Egy kövér aranyműves ezt mondotta:

— Ha Titus csakugyan olyan jó, mint a minőnek a híre tartja, megörvendeztethetne egy zsidóval.

— Miért nem csipnek meg egy názáretit? — kérdé egy böleselő. — Az istentagadónak nincs irgalom, nincs kegyelem!

— Az nem baj, ha valaki különböző isteneket imád — okvetetlenkedék az ékszerész — de hogy valaki annyi isten közül egyben se higgyen — ez borzasztó! —

— Én úgy tudom, hogy azok a nazarénusok épen nem istentagadók — vágott közbe Glaukus — sőt a túlvilági életben is hisznek. Kevesen vannak, s oly titokban tartják összejöveteleiket, hogy nincs rá mód, hogy valaki fölfedezze.

Fulvius, az ünnepeit versfaragó nagy sebbel-

lobbal rohant Glaukushoz, s deklamálta inkább, mint mondotta e szavakat:

— Lelkem, athéni hivem, ó Glaukus, eljöttél tehát, hogy meghallgasd te is az én költeményemet! Minő kitüntetés reám nézve! . . . Ah, a ti nyelvetek merő zene . . . merő költészet! . . . Ha téged gyönyörködtetni fog elmém legújabb születése, akkor talán Titus kegyébe is beférközöm egy-két ajánló sorral! . . . Ah, mit ér a költői tehetség, ha nincs valami hatalmas patrónus.

— Hiszen egész Pompéji bámul és dicsér!

— Pompéji kicsiny nékem! . . . Ah Róma! . . . Róma! . . . Kérlek tessék ide bemenni!

A költő Glaukust bevezette egy-egy terembe, melyet a rómaiak apoditeriumnak — öltözőszobának neveztek. Tarka, fura czirádák díszítették a mennyezetet, gyönyörű mozaikkal volt kirakva a padló, a falak mellett köröskörül padok állottak. Mintegy húsz római előkelő úr gyűlt össze, a kik mindnyájan bámulói voltak Fulvius költészetének.

Nagy fontoskodva többrendbéli torokköszörülgetés után elszavalta újdonsült versét, s a felzúgó taps eléggé tanúskodott arról, hogy verse jól sült el. Csak Glaukus vélekedett úgy, hogy a jó öreg Horatius mégis csak külön verseket irt hajdanában, mint Fulvius.

A felolvasás után az urak, a kik csak hideg vízben akartak megfürödni, levetköztek s átmenetek a közös medenczébe. Mások előbb az *izzasztól* (tepidarium) keresték fel, melyben a padló árasztotta a meleget. Ez volt a legművészebb módon díszített helyisége a fürdőnek. A boltozatos mennyezeten faragványok és freskók; a vastag tetőablakon csak gyér világosság ömlött be; köröskörül gyönyörű domborművek ragadták meg a szemlélő figyelmét, a falak rikító vörös színre voltak festve. A padokon heverték a fürdővendégek némán, a fürdés gyönyörét élvezve; ismerőseiket is csak fejük biczentésével üdvözölték.

Némelyek a *sudatoriumba* siettek, a mely hasonlatos volt a mi gőzfürdőinkhez. Kövessük Lepidust, mert ő rendszeren a fürdésnek minden fajtáját végig szokta élvezni. Minekutána jól kihevült a tepidariumban, átballagott a *sudatoriumba*. Rabszolgája pompásan megdörzsölte, illatos olajjal s többféle kenőccsel megkenté, s végül, hogy teljesen lehüljön, langyos zuhanyt locsantott a nyaka közé. Ezután beburkolta fürdőköpenyébe s visszakísérte a tepidariumba, hol a kényelmes heverő pamlagokon kinyújtózva heverték czimborái. A levegő megtelt a finom illó

olajok és kenőcsök illatával s a római urak csevegtek.

Ott volt a kövér Diomedes is. Szidta a rabszolgáját, a ki ugyancsak dögönyözte az urát, hogy a háta csupa vörös volt, mint holmi vörös posztó. Közben pedig megkérdezte Glaukustól:

— Igaz-e te, Glaukus, hogy Rómában ennél nagyobb szerűek a fürdők?

— A császári fürdők terjedelméről csak úgy lehet foglalmad, ha elképzeled, hogy egész Pompéji átváltoznék fürdővé. De ez csak a terjedelem volna, már most képzelj oda a test és lélek gyönyörködtetésére szolgáló mindennemű kényelmet: színházak, kertek, oszlopcsarnokok, testgyakorló terek, s mindez a legtökéletesebb fény és gazdagsággal berendezve, s még mindig csak halvány foglalmad lesz a császári fürdők meszerű pompájáról.

— Hiszen akkor az ember akár egész életét eltölthetné ezekben a fürdőkben — álmélkodék Diomedes.

— A mint hogy van is olyan ember elég Rómában. Mihelyt reggel kinyitják, be megy, s ott marad addig, míg be nem zárják este. Ennél többet Rómából nem is kíván látni. Vannak olyanok, a kik napjában hétszer fürödnek meg. Ott tornáznak, sétálnak, színházba mennek, reggeliznek, ebédelnek, olvasgatnak, a könyvtár nyitva áll számukra.

— Kiesinyben meg van mindez nálunk Pompéjiben is.

— Meg van, de a római fürdők káprázatos fénye nélkül. A szomorú a dologban az, hogy a rómaiak keveset látnak az élet nyomorúságából, nem is tudják, hogy van szegény ember. Ők csak élvezni tudnak.

Míg Glaukus így beszélt, Lepidus és Sallustius mozdulatlanul, csukott szemekkel heverték a pamlagon. A rabszolgák szorgoskodtak körülöttük, kenték-fenték, füstölték, súrolták, öltöztették őket. Végre nagy ásitás közepett felnyitották a szemüket és Sallustius sóhajtá:

— Mehetünk vacsorálni!

Az úri ingyenélők e nehéz munka után fel-tápáskodtak, s elindultak haza, hogy az év gyönyörűségéből is kivegyék részüket.

VII.

Az egyiptomi bűbájos elbódítja áldozatát.

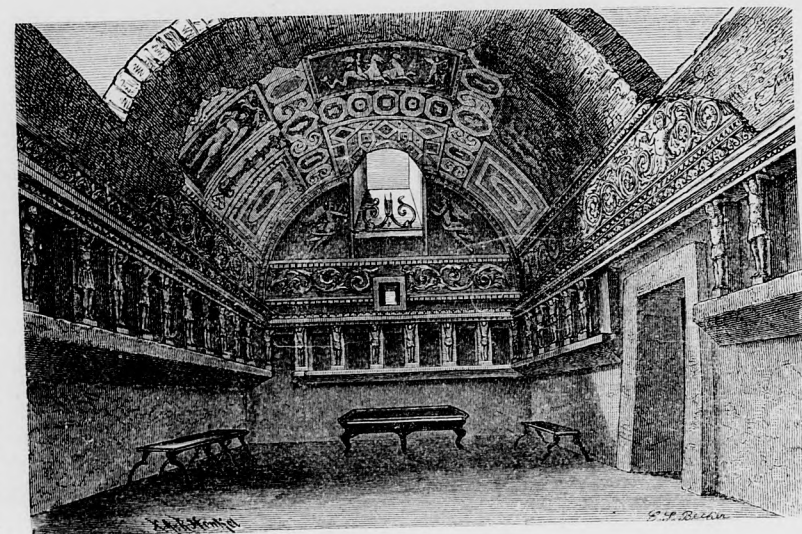
Bealkonyodott, mikor Apácides az egyiptomi háza felé vette útját. Kerülte a népes utcákat, beburkolózott papi talárjába s némán haladt végig a mellékutczákon.

Egyszer csak megszólítja valaki:

— Apácides — mondá s titkon keresztet vetett. Ez volt a nazarénusok szokásos jele.

— Mit akarsz, nazarénus? — kérdé Apácides és arca e pillanatban még sápadtabb lón.

— Úgy veszem észre, hogy nem örvendesz találkozásunknak. Minap nyájasabb arccal fogadtál . . . Eredj hát utadon.

FÜRDŐTEREM POMPÉJIBEN.

— Most sem haragszom reád, Olinthus, de lásd fáradt és szomorú vagyok. Nem tudnák nyugodtan és tiszta elmével végig hallgatni.

— Szegény barátom, te fáradt és szomorú vagy, még sem kívánsz a vigasztalás örökké buzgó forrásából meríteni, hogy felüdüljön a lelked és elfeledj szomorúságodat.

A komoly Olinthus tovább haladott, Apácidest pedig újabb kételyek mardosták:

— Kinek higgyek? . . . Melyik jár az igaz ösvényen? — tünődék magában. — Ennek van-e igaza, a ki megtagadja az összes isteneket s beszél egy másik hatalmas lényről, kit még senki sem látott, avagy Arbacesnek? . . .

Menekülni akart önmagától a szegény ifjú. Valami kinzó bizonytalanság üldözte. Csakhogy Olinthus azok közé az emberek közé tartozott, a

kit hite éltetett, a ki a rábeszélésnek minden eszközével rendelkezett, a ki nem riad vissza senkitől és semmitől. A lelkesedésnek egész ten-gere volt a szívében.

(Folytatása következik.)

Önképzés és önrontás.

Az önképzéssel is úgy vagyunk, mint sok más eszmével, t. i. sokan tévesen fogják fel értelmét. Rendesen a leglényegesebb elemet hagyják ki az önképzés magyarázatából, t. i. a szép, hasznos dolgoknak komoly tanulását. Sokan tanulás és tudás nélkül akarnak produkálni, ott akarnak aratni, a hol nem vetettek; onnan akarnak el-venni, a hova semmit el nem helyeztek. Ámde ez a természet törvényeinek kijátszása akarna lenni. A természet ilyen játékot nem ismer. A természet a mily könyörtelen, oly igazságos is. Azt kívánja tőlünk, hogy vessünk, mielőtt termelni akarunk, hordjuk össze az anyagot, mielőtt építeni kezdünk. Kép nélkül szólva ez annyit jelent: tanuljunk először, aztán próbáljunk termelni.

De a mai időkben a tanulás ennél is sokkal több; nemcsak előiskolája az alkotásnak, hanem önfentartás, önvédelem. Az élet most küzdelem. Ennek a küzdelemnek a tudás a leghatalmasabb fegyvere, még pedig az a tudás, mely értelmün-ket, szívünket nemesíti. Ezt a tudást mi főleg a jó könyvekben találjuk fel.

A jó könyvek tartalmával ugyanis a vallás, a tudomány, a művészet eszméi, a jó erkölcsök s a hazafiság érzelméi vándorolnak lelkünkbe. A költők, tudósok, szónokok és bölcselek, ha hivatásuk magaslatán állanak, mind a mi kedves tanítóink, vezetőink, kik munkáikkal eszünk, szívünk és jellemünk nemesítésén fáradszunk.

Tanuljunk tehát először e nagy mesterek gondolatait, érzelmeit ismerni, műfogásaikat ellesni; legyünk először szorgalmas tanulók, szerény segítők, hogy valamikor — ha a kedven kívül tehetségünk is lesz — mesterekké lehessünk. Mert a ki írni, alkotni akar, annak először az embert, a világot kell ismernie. Ezt az ismeretet, fájdalom, nem adják ingyen. Sokat, sokat kell érte tanulunk, dolgozunk. Első teendőnk tehát az önképzés útján: kitűnő, klasszikus, az ifjúság lelke világához illő, magyar munkák olvasása. Itt egy határvonalra jutottunk, melyen túl az önrontás kezdődik. Ha ugyanis az az olvasmány nem egy fejlődő fiatal lélek világához való, önképzés helyett önrontás lesz a következmény.

A mily megbecsülhetetlen kincs a jó olvasmány, oly méreg lehet, ha nem megfelelő.

Azonban még az sem elég, hogy jó könyveket olvassunk. Az olvasással, lelkünk táplálásával is úgy vagyunk, mint a gyomrunkkal, ne mindig egyfélélt együnk, s emésztszük meg jól. A lélek harmonikus kiképzése különféle ismereteket kíván. Olvassunk tehát elbeszélés után valami természettudományit, ezután utazást stb. Ez az eljárás megment az úgynevezett lelki eszmörtől.

És miben álljon az olvasottak megemésztése? Az első a megértés, a második az olvasmány felett való gondolkodás, a harmadik, rövid kivonatnak, jegyzetnek készítése s ennek időnként való átolvasása. A megértést nem kell bővebben magyaráznunk, annál inkább kell a másik két követelményt méltányolnunk. A gyomor földolgozza az ételt s így lesz belőle az éltető vér. Így kell a léleknek is minden új ismeretet feldolgoz-nia. A feldolgozás abban áll: még egyszer elgondoljuk az egészet, a mit olvastunk, aztán egyes különös, vagy szép részei felett gondolkodunk, s végre azt kérjük magunkban: tanultunk-e valami újat? Ha igen, milyen körbe tartozik? A harmadik lépés, vagy követelmény a kivonat- vagy jegyzetkészítés. Mindazt, a mi nekünk nagyon tetszett, a mit tudni érdemes, akár a szép tartalom, akár a szép forma miatt, lejegyezzük magunknak.

Ha az önképzés első kellékének megfeleltünk, azaz, ha olvasás által kellő anyagot szereztünk, a második lépés, annak az anyagnak a felhasználása következik. A tanult ismereteket, gondolato-kat kétféleképpen értékesíthetjük: szóban és írás-ban. Gondolatainkat és mások gondolatait szóban és írásban helyesen előadni: lesz tehát az önkép-zés második lépcsője. Nézzük először az első fajtát, a helyes szóbeli előadást.

A helyes szóbeli előadást leginkább szónoki művek előadása és szabad előadások által lehet gyakorolni. Ez a szabad előadás sokféle lehet; ilyen pl.: valamely történelmi eseménynek, egy leczkének elmondása, rövid előadás bármely tudománykörből; egy-egy érdekesebb olvasmány-nak elmondása; ilyenek lehetnek az alkalmi beszédek, valamely érdekes olvasmányok tar-talmi ismertetése. Ezt aztán mások előtt, vagy az önképzőkörben kell lassan, kellő pausákat tartva, értelmesen előadni.

Tévedés azt hinni, hogy versek szavalása által valaki ügyes előadóvá, szónokká kepezi magát. A mások előtt való versszavalásnak főelőnye

a nyilvánosságnak megszokása, az úgynevezett lámpaláznak a legyőzése. A jó előadásnak, a szónoklásnak más előiskolája van s ez: a művészi prózának előadása. A gyakori versszavalás inkább színészt nevel, mint szónokot. Az önképzéshez itt is közel esik az önrontás. A kellőleg meg nem választott szavalmányok, vagyis a tanulók értelmi és érzelmi világának, tapasztalata körének meg nem felelő költemények, épen azért, mert a sza-való magát beleélni iparkodik, nem termik meg a kívánatos gyümölcsöket, mert nem egyszer nagyzás, időelőtti érettség, az álpathosnak meg-szokása, érzelmekkel, eszmékkal való könnyű dobálódzás a következmény.

De nehogy félreértessünk. Csak azt akarjuk mindezzel kifejezni, hogy az ily szavalás nem önképzés. Hogy önképzés legyen belőle, ahhoz a tanuló lelke világának, tapasztalata körének megfelelő vers kell. Hála Istennek, sok ilyen szép vers van a magyar irodalomban. Vers, mely gyönyörű kis történetet, szép gondolatokat, nemes érzelmeket foglal magában, mely gyönyör-ködtetve oktat, nevel. Az ily költemény kincs a szavalóra, tanulságos a hallgatóságára. A költe-mény szép gondolatai, nemes érzelmei a szavalás alkalmával élénken bevésődnek az ifjú lelkekbe.

Előadót, szónokot, a mint említettük, a prózai előadásban való gyakorlás nevel. Ez az előadás azonban nehezebb is. A szép prózában szövevé-nyesebb a gondolatmenet, komplikáltabb a szer-kezet, nem oly átlátszó a forma, nem segít a rimesengés.

Most arra a kérdésre fogunk megfelelni, mit írjunk tulajdonképpen önképzés céljából?

Legelőször is és jó sokáig, nem a magunkét adjuk, hanem kitűnő prózai és költői művek tanulmányozásából magunk írunk kisebb tanul-mányokat, értekezéseket. Leírjuk tapasztalatain-kat, útunkat, ismertetünk kisebb könyveket. Egy-egy böles mondást chiaszerűleg, értekezés alak-jában dolgozunk ki. Maradandó értékkel bíró kisebb vagy nagyobb részleteket fordítunk idegen nyelvű művekből; írhatunk különféle fajú költe-ményeket is, de ezek egy tanuló lelke világához illők legyenek.

Ezek után a kisebb tudományos értekezések felolvasások, szónoki művek jönnek. A novellá-kat, drámákat s más nagyobb fajú műveket arra az időre hagyjuk, mikor az életet és az embereket jobban ismerjük.

Különböleg jegyezzük meg azt is: ábrándozni, ábrándjainkat leírni, vagy képzelt, lehetséges és

lehetetlen történeteket összeírni szinte nem ön-képzés.

Egy pár sikerült novella, vagy költemény már sok anulót térített el pályájától. Tanulni is, írni is sok volt egy ifjú szívnek. Láttam már tanulókat, a ki költőnek képzelte magát, nem tanult, mert szerinte a geninek nincs erre szüksége és aztán sem az iskola kis világában, sem a nagy világban nem tudott boldogulni. Nem egy ily képzelt költő züllik el idő előtt. A képzelt költő más része világfájdalmas lesz, nem tudnak bol-dogulni, mert alaposan semmihez sem értenek s így aztán mint félreismert, nem méltányolt láng-elmék tengődnek. Roppant sok ember próbál a Pegasusra felülni; de csak igen kevés tudja meg-ülni, a többi kisebb, nagyobb, olykor halálos sérüléssel esik a földre.

Így vagyunk különben a hazafiság fogalmával is. Hiszen csak az lehet igazi hazafi, a ki először dolgozni tanul a honnak. Az a mindig halni kész, de élni nem tudó, mindig a dicső múltat emle-gető, de a jelenben semmi jót, okosat tenni nem tudó, az a munkátlan, mert tanulatlan, de min-dig nagy hangon beszélő, mindig tüntetni kész hazafiság — nem is hazafiság.

Szilnyai Elek.

Az ehető madárfészkekről.*

Képekkel.

A Tunkin vagy Tonkinból — mi alatt a régi geográfusok Khinát értették — való ehető madár-fészkek Európában körülbelül 300 éve ismerete-sek s régen a múzeumok féltett kincsei voltak. Elnevezésük «*nidi alcionum*» volt s építését a Capodes marinae nevű madárnak tulajdonították, mely azt a tenger habjából, ezetvelőbből és apró halivadék-ból építene; mások szerint pedig a Calombone-fa kiszí-várgó, megmerevedett nedvé-ből. Az első, ki némi kis világosságot hozott e tárgyra, Bonlius volt, az ő «*Historia naturalis Indiae orientalis*»-ában (1658), később Beckmann, Kämpfer, Rumph is, de nézeteik igen ellentétesek voltak. Ez birta Oken-t 1837-ben erre a kifakadásra: Szégyen, hogy ennyi megfigyelés után sem ismerjük a fészkek eredetét, sőt azok készítőjét sem; ő maga

Ehető fecskéfészkek.

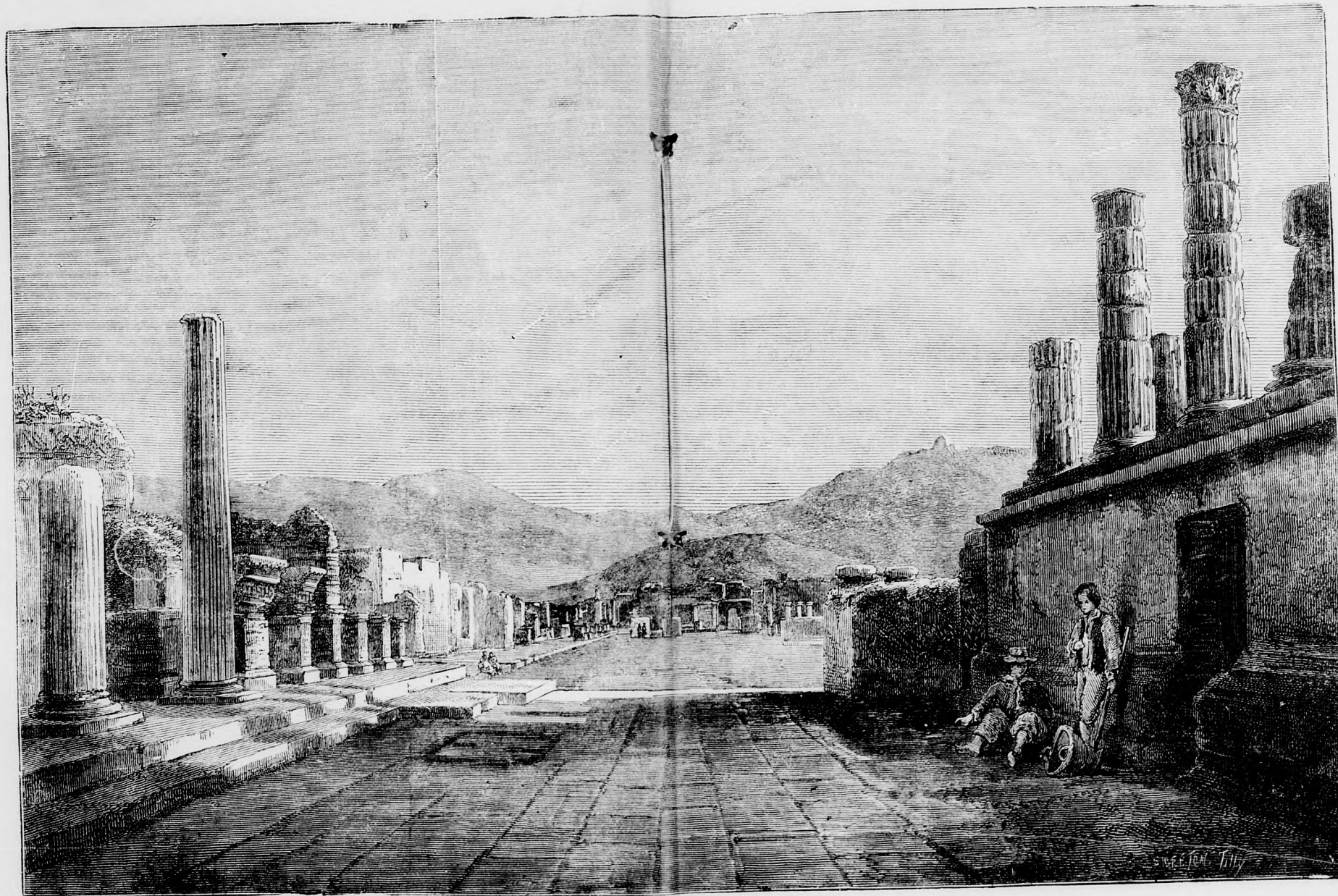
* A dr. Lendl Adolf és Lakatos Károly szerkesztésé-ben megjelenő «*Természet*» cz. szaklapból.

azonban meg van győződve, hogy az, a mi ily név alatt kereskedésbe kerül, tényleg a madár fészke, melyben költ.

Az indiai archipelagus hazája és forrása az ehető madárfészkeknek, főleg Jáva, Borneo, Celebes és a zulu-szigetek. A madár, mely ezeket építi, kis fecske-faj, *Hirundo esculenta* L., melyet a malájok Burung labet néven neveznek; a szunda nyelvben manuk walet a neve, míg általában — az indus nyelvből átvéve — szalangan-fecske elnevezés alatt ismeretes. A Cypselidák családjában a *Collocalia* nembe tartozik s újabb neve *Collocalia nidifica*. Családjának legkisebb képviselője s csak valamivel nagyobb a czinkénél: háta barna, testének alsó része s a farktollak csúcsa fehér; csőre kissé hajlított. Repülése rendkívül gyors és biztos. Ott, hol a hullámverés roppant ereje a meredek sziklákba barlangokat vájt, ott rajzanak ezerszámra s a hullámsodorta, a sziklán szétmorzsolódó állatok maradványai képezik fő táplálékukat. Fészkeiket a hullámkimosta sziklák barlangjainak mélyébe a legmagasabb pontokra építik. Meg tudják itélni a kellő pillanatot, mikor repüljenek be a barlangba s kirepülnek, mielőtt egy hullámhegy a kijárást elzárná. Évenként négyszer tojnak 3—4 tojást s mindkét nem felváltva teljesíti a költést.

Az, a mit «ehető madárfészke»-nek neveznek, távolról sem a fészke maga, hanem ennek kagylóalakú támasztékja, mely a sziklafalhoz van erősítve, míg a fészke fűszálakból, apró levelekből épült. Több faj van, melynek fészke egészen tiszta, növényi rostoktól teljesen ment. A támasz-

tékoknak két alakját ismerjük: az egyik inkább lapos, hasonló az osztriga héjához, míg a másik domborúbb, kanálalakú. Az alak mindig a helyhez alkalmazkodik, a hová a madár fészket építi.

A FORUM ROMANI POMPEJIBEN.

Dr. Bernstein anatómiai vizsgálatok alapján kimutatta, hogy a madár nyálmirigyei, kivált a nyelv alatt, a fészke építés ideje alatt rendkívül megnagyobbodnak s ezek váladéka adja az építő anyagot. A váladék — tulajdonképen nyál — sűrű, áttetsző, hasonlít némileg a gummi arabi-

cum telített oldatához és épen oly nyúlós is s a levegőn gyorsan megszilárdul. Midőn a madár az építést megkezdi, először is csőrével hozzáér a sziklafalhoz, miáltal a váladékot odatapasztja;

Ezután a patkó szélére ül s fejét jobbra-balra mozgatva, a nyállal az ellentétes oldalakat összeköti. Így keletkeznek a rétegek, melyeket a támasztékokban látni lehet. Nem kevésbé érdekes a fészkek-«szüret» sem.

A barlangok rendszeren a hullámverésnek leginkább kitett meredek partokon vannak s az elemek harcza e helyütt valóban rémítő. Óriási vakmerőség kell ahhoz, hogy valaki e barlangokba behatoljon. A Csendes-oczeán partjain, a hol a fecskék fészkelnek, a bensülöttek valóságos monopoliumnak tekintik a fészkeszedést s idegen beavatkozást nem tűrnek.

A szüretet istentisztelet előzi meg. Ezután a szedő, kinek egész ruházatát a dereka körül kötött «sarong» képezi, tarisznyaalakú hálóval oldalán, egy rotangból készült kötél végére keresztbe erősített rúdra áll s társai kötél segítségével a mélységbe eresztik. A kötelet csak bal kezében fogja, míg a jobbában levő bottal igyekszik magát távol tartani a meredek sziklafaltól. Így lóg néha több száz láb magasságban az örvény felett, melynek tompa moraja ugyancsak próbára teheti idegeit. Mihelyt a vakmerő ember egy barlang nyílása elé jut, jelt ad, mire társai a kötelet nem eresztik lejjebb. S most következik a legveszélyesebb dolog. Lengésbe hozza a kötelet, mindinkább jobban és jobban, míg oly mélyen jut a

barlangba, hogy merész ugrással egy már előbb kiszemelt sziklára jut. Ez a saltomortale nem sikerül mindig s ilyenkor az illető halálával lakol.

A szedő derekára vékony madzag is van kötve, mely ismét a rotangkötélhez van erősítve, mely-

lyel módjában van azt jól végzett munka után magához vonni.

Ha a szedő szerencsésen a barlangba jutott, a sarongjában magával hozott pengével az elérhető fészkeket lepiskálja s hálójába rakja mindaddig, míg megtelik: a magasan levő fészkeket úgy éri el, hogy a pengét botjára erősíti. Azonban ez a munka is nagy ügyességet kíván; gyakran nincs egyetlen támasza sem a sima sziklán s ilyenkor kénytelen lábaival s egyik kezével a sziklahasadékba kapaszkodni. Ha már tele szedte hálóját, magához vonja a rotangkötelet, belekapaszkodik s egy lengéssel kint terem a barlangból. Társai ekkor felhúzzák s egy másik vakmerő ereszkedik le újabb küldeményért.

Miután ez az utazás — mint a mondottakból kitűnik — nagyon veszélyes, a szedők állandó összeköttetést létesítenek a barlangokkal. Ez leginkább rotangból készült függő létrákkal történik, a milyenek a barlangokban is el vannak helyezve.

A fecskék, mint már említettem négyszer költenek évenként s mindannyiszor újonnan építik fészkeiket. A hol okszerűen üzik a szedést, háromszor szedik le a fészkeket s egy nemzedéket fel hagynak nőni. Számuk mindenek dacára óriási s nem apad. Így pl. a Jáva szigetén

levő öt *karang bolong* barlangban a fecskék számát 330,000-re becsülik, honnan évenként a három szüret alkalmával 500,000 fészket nyernek. A szedés olyankor történik, mikor a fészkekben fiatalok vannak s tollasodni kezdenek; mihelyt a fiatalok megtollasodtak, a fészkek, illetve támasztékok megfestődnek s e miatt hasznavehetetlenek. Szedés közben a fiatalokat s a tojásokat a tengerbe dobják, vagy utóbbiak a szedőktől bekebeleztetnek. Legjobb a szüret július, vagy augusztusban, gyengébb november, vagy december hónapokban; a leggyengébb április, vagy májusban van. A legjobb minőségű fészkek az, melyben a fiókák tollasodni kezdenek; a második minőséget a még meztelen fiókák fészkei, a harmadikat pedig azok képezik, melyekben még tojások voltak; ez utóbbiakat még éretleneknek

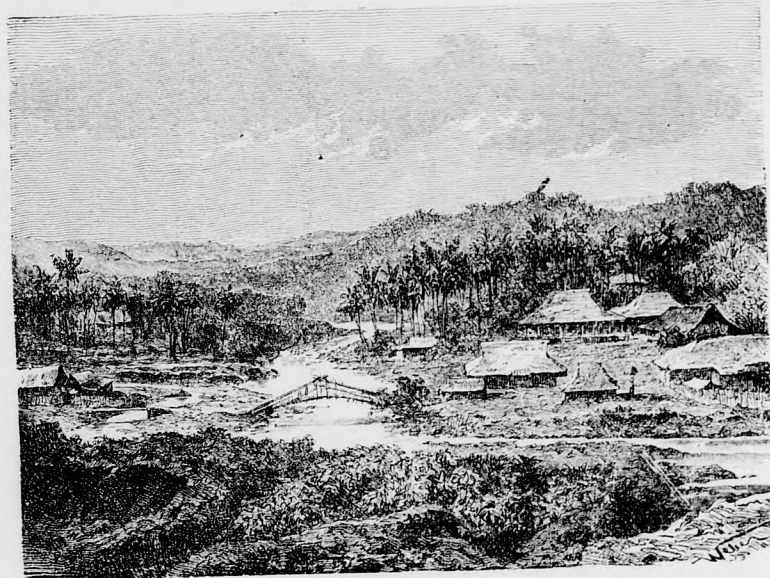
tekintik. Az összeszedett fészkeket először tisztítják s azután osztályozzák.

A legjobb minőségű anyagot bambuszrostokból font kosarakba csomagolják, a többi pedig — szintén osztályozva — körülbelül 35 kilogrammonként ládába kerül.

A fészkeket levesben, vagy csak vízben oldva élvezik. Izelítő gyanánt használják, melynek, kivált a jómódú kínai asztaloknál, nem szabad hiányoznia. *Kertész Kálmán.*

Gondolatok, eszmék, ötletek.

Szerencsétlen állapota az embereknek! Alig érett meg a szellem, már a test kezd gyengülni. *Montesquieu.*

JÁVAI VIDÉK.

Senki sem akar közönséges ember lenni. *Balzac.*
Minden erős ember szereti az életet. *Heine.*
Az emberek úszó fazekak, melyek egymásba ütköznek. *Goethe.*

Egyedül az vagyunk, mivé a minket környező tárgyak tesznek. *Helvetius.*

Mi lenne az emberiségből, ha csak az küzdene, ki a végrehajtás bizonyosságát előre láthatná. *Kölcsey.*

Olyanok vagyunk, mint a vízbe esett ember, a kinek mindaddig kell vergődni és minden ághoz kapni, míg ki nem szabadul vagy el nem vész. *Mikes Kelemen.*

A legtanulságosabb könyv az élet maga, de szükség olykor magunkhoz s szívünk belvilágához visszatérnünk. *Jósika.*

Élni annyi, mint harezolni. *Seneca.*

Szomorú, hogy vannak fiatalok, a kik érnek öreg kort; de szomorúbb, hogy vannak öregek is, a kik nem voltak fiatalok. *Greguss Ágost.*

AZ ÚJ HAZÁBAN. 7

Irta: Verne Gyula. Fordította: Zigány Árpád.

— Még pedig hajózzuk körül a nagy sajkán! — tette hozzá Jack.

— Úgy van, — helyeselte Wolston úr — ez lenne a legkényelmesebb.

— Fogadni mernék, — szólt most Anna mosolyogva — hogy Ernő már meg is csinálta úttervet!

— Persze, hogy meg! — viszonzá Ernő tréfásan — sőt alig várom, hogy Új-Svájcz térképét is megcsinálhassam.

— Barátaim, — mondta most Zermatt úr — az én tervem ez. Tíz-tizenkét napunk van még a második aratásig: és ha tetszik, azt ajánlom, hogy látogassuk megezen idő alatt a szigetnek keleti partjait.

— S addig, míg önök oda lesznek, — szólt Wolston né nyugtalankodva — mi egyedül maradunk itthon: Zermattné, Anna, meg én? ... Egészen egyedül?

— Szó sincs róla, asszonyom, — felelte Zermatt úr — valamennyien elférünk a nagy sajkában.

— Mikor utazunk? — kiáltott föl Jack. — Még ma? ...

— Miért nem mindjárt tegnap? — kacagott Ernő.

— Nem jó lenne mindjárt az egész szigetet megkerülni? — kérdezte Wolston úr.

— Arra nem volna elég az idő, — felelte Zermatt úr — mert mikor először kirándultunk Grünthalba, a szemhatáron csak a távol fekvő hegyek kék gerincét láttuk ... A sziget tehát igen nagy lehet.

— Épen erről kellene megbizonyosodnunk — viszonzá Wolston úr.

Vége abban állapotok meg, hogy holnapután indulnak.

Mindjárt másnap hozzáfogtak az *Elisabeth* ki-

tatarozásához, a mire a sajka nagyon is rászorult, mert azóta, hogy a *Licorne* földézetére mentek, még egyszer sem volt a tengeren.

Az asszonyok gondoskodtak bő eleségről és vízről a háziállatok számára; mivel fű bőven volt, leginkább csak a baromfiakról kellett gondoskodniok, s ezeknek elég magot szórtak a vályuba. A két kutyát, Braunt és Falkot, magukkal szándékoztak vinni, hogy vadászhasznak.

Vége márczius 14-dikén este megrakták a

hajót eleséggel; négy puskát, négy pisztolyt, sok puskaport és golyót hordtak föl rá, s elegendő ágyruhat is, hogy kényelmesen alhassanak. Hajnalban pedig, mihelyt a partról kis szellő kerekedett, a nagy sajka kifeszített vitorlákkal neki vágott a tengernek, a keleti part mentén.

VIII.

Az utazás. — A *Licorne*-öböl. — Horgonyt vetnek. — A déli part. — Tervek holnapra.

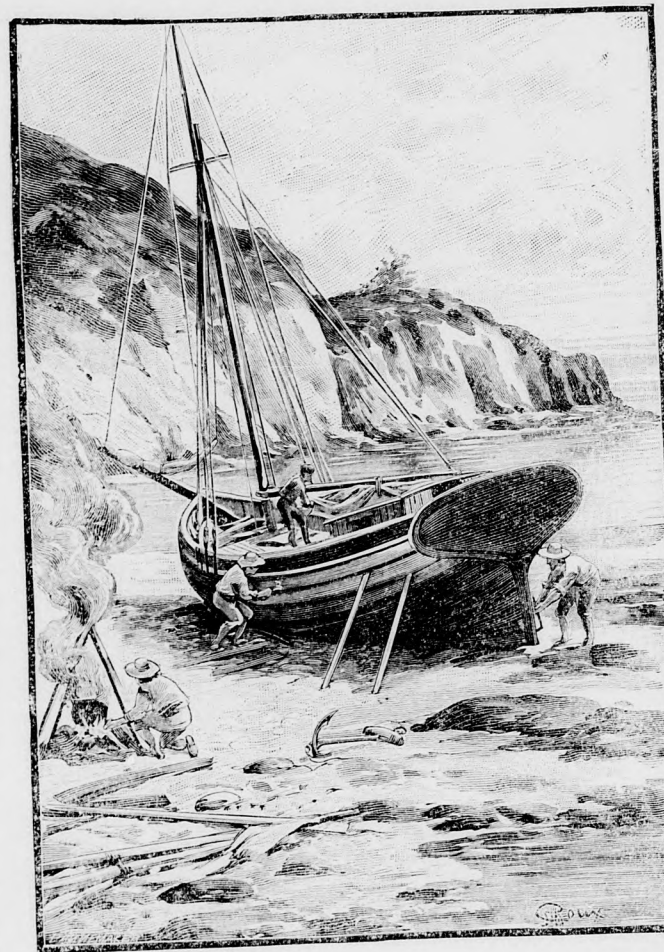
Az *Elisabeth* gyorsan haladt a gyönyörű időben. A hölgyek a földézetten ültek, s vissza-visszanéztek Felsenheim szikláira, melyek eltűntek szemek elől, mihelyt a sajka a Czapaszigetet megkerülte.

Zermatt úr kormányzott; Wolston úr, Ernő és

Jack pedig a vitorlaköteleknél voltak, hogy a szél erejének megfelelően tágabbra eresztették, vagy szorosabbra húzzák a vitorlákat. A szél lassankint alább hagyott, s mindnyájan aggódtak, hogy végkép el is áll, a mi nagy baj lett volna, mert evezniök kellett volna.

— Csak addig meg ne álljon, — mondta Zermatt úr — míg a keleti fokot megkerüljük. Azon túl már a nyílt tengeren leszünk, a hol bizonyosan kapunk elég szelet is.

Ez a remény teljesedett. Kilencz óra tájban az *Elisabeth* éppen szemben fordult a keleti fokkal, s

HOZZÁFOGTAK AZ «ELISABETH» KITATAROZÁSÁHOZ.

az utasok látták, hogy rajta túl a tenger erősen fodros, sőt hullámzik is. Zermatt úr északkeletnek fordította a sajka orrát, s egyenesen azok felé a szirtok felé kormányzott, a melyeken a *Landlord* hajótörést szenvedett.

— Szeretném közelről megnézni azt a sziklát, — mondta — a melyre a vihar hajónkat dobta.

— Rémes nap volt az! — sóhajtott Zermattné szomorúan — csak a férjem meg én és a gyermekek menekültünk meg a halál-tól.

— S a többiek mind elvesztek? — kérdezte Wolston úr.

— Mind! — felelte Zermatt úr. — Még Littlestone hadnagy is azt mondta, hogy egy lélek sem menekült meg.

— E tekintetben a *Dorcas*, melyen Jenny utazott, szerencsésebb volt, — mondta Ernő — legalább néhány matróza megmenekült.

— Úgy van, — viszonzá Zermatt úr — ámbár nem tudhatjuk, hogy a *Landlord* legénységéből is nem menekült-e meg más is rajtunk kívül. Köröskörül mindenütt szigetek vannak: s meglehet, hogy egyet-kettőt szerencsésen partra vetett a tenger.

E közben a sajka egyre közelebb ért a szerencsétlenség színhelyéhez. Zermatt úr megmutatta azt a szűk sziklatorkolatot, a melybe egy roppant hullám behajította a szegény hajót. Természetes, hogy a szerencsétlenségnek már sehol semmi nyoma sem volt, s az utasok hiába hajoltak ki a sajkából, nézve, keresve, — nem látják-e a tenger fenekén a *Landlord* roncsait: a sekély homokos tengerfenék tiszta volt, semmit sem láttak rajta.

Egy órával később az *Elisabeth* egészen megkerülte a kiálló keleti fokot, s a jó szélről hajtvá vigan siklott tova, követve a keleti tengerpart hajlásait. A szigetnek ez a része, mint Zermatt

úr korábbi kirándulásából is sejtette, a szó szoros értelmében kopár volt. A mészkő-sziklákon sehol egy fa, sehol a növényi élet semmi nyoma, sőt még csak víz sem volt.

— Milyen szerencse, — mondta Zermatt úr — hogy hajótörésünk után nem erre a partra vetődünk! Hogy éltünk volna meg itt?

— Az bizonyos, — szolt Wolstonné — hogy az ég szemmel láthatóan pártfogolta önöket.

Tizenegy óra tájban a *Licorne*-öbölbe értek, s fél órával később az *Elisabeth* horgonyt vetett, körülbelül azon a helyen, a hol annak idején az angol fregatt horgonyzott. A kis társaság kiszállt a partra, a hol még láthatók voltak a *Licorne* ott időzésének nyomai: a sátor-karók helyei, az éjszakai tüzek üszke-hamva, az itt-ott elszórt kétszersült-darabok mind mutatták, hogy nem régiben emberek jártak itt.

Mialatt a férfiak beszélgettek, az asszonyok elkészítették a vilásgregelit, melyet a fűbe dölve valamennyien kitünő étvágygyal fogyasztottak el. Mikor megreggeliztek, Wolston úr azt mondta:

— Ma délután pedig tegyünk egy kirándulást a sziget belsejébe...

— S ha tetszik, akár mindjárt induljunk is! — kiáltott föl Jack.

— Bezzeg nem volt ily vállalkozó szellemű a reggeli előtt! — tréfált Anna. — Jól láttam, hogy négyünk helyett is evett...

— Most pedig négyünk helyett fogok gyalogni! — felelte Jack, csöppet sem haragudva meg az inceskedésért.

— Az bizonyos, — mondta Zermatt úr — hogy Jack még vállalkozóbb szellemű lesz, mint Fritz.

— Fritz? — szolt Jack vállat vonva — ő már nem igen fog ilyen kalandokra vállalkozni, ha visszajön...

SEMMIT SEM LÁTTAK A SEKÉLY, HOMOROS TENGER FENEKÉN.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Petőfi-emléktábla. Budapestben, a Koronaherceg-utca egyik régi egyemeletes házában van a hajdani Pilvax (ma Schovanetz-féle) kávéház, a melyet 1848-ban «Szabadságesarnok» néven ismertek. Itt gyűltek össze ama mozgalmas időkben a fiatal írók, politikusok és az ifjúság vezérei, megvitván a nap eseményeit. Itt szavalt Petőfi először a «Talpra magyar»-t és itt, a «Közvélemény asztala»-nál készült a nemzet kívánságait kifejező 12 pont. Ezen történelmi nevezetességű helyiséget múlt vasárnap emléktáblával jelölte meg a főváros hazafias polgársága. A kávéház bejárata fölött fekete márványtáblán arany betűk hirdetik, hogy:

Ez a kávéház volt 1848-ban a Szabadságesarnok. Itt gyűltek össze a szabadságért lelkesülő ifjak. Itt szavalt Petőfi Sándor legelőször a Talpra magyart.

A leleplezés alkalmával sok szép beszéd és szavalt hangzott el; a legnagyobb lelkesedést *Jókai Mór* beszéde keltette. Jókai, mint azoknak az időknek ma is élő szereplője, meghatóan emlékezett vissza a 48-as időkre, midőn e falak közt harmadmagával: Petőfivel és Vasvári Pállal, mint a 48-as ifjúság vezérei, először hirdették ki a szabadság eszméit.

Köszönet Pálffy grófnak. A szepesiglői «Petőfőkör» október 27-dikén tartotta hatodik gyűlését, a midőn is elhatározták, hogy a nemeslelkű grófnak, Pálffy Jánosnak a Szepesség diáksága köszönő feliratot küld több ezer diák aláírásával, melyben hálijukat fejezik ki a hatalmas, nemes alapítványért! A derék indítvány előreláthatólag visszhangot fog kelteni az ország más helyein is.

Diáktemetés. *Bulissa János, az eperjesi kir. kath. főgimnázium VI. o. tanulója* múlt hó 22-dikén meghalt. A diákság és a tanári kar elkísérte utolsó útjára, sírjánál osztálytársa, Lukács Béla tartott megható beszédet.

Iskola-avatás. A *békéscsabai főgimnázium* új, díszes palotáját október 18-dikán szentelték fel nagy ünnepélyességgel. A megelőző estén a diákság fáklyásmenetet rendezett *Zsilinszky Mihály* államtitkár tiszteletére — ki ez alkalommal leutazott városunkba — s kinek lakása előtt a diákok sorfalat állva éljenzéssel üdvözölték a vendéget. Következő nap délelőtt az ág. ev. nagytemplomban díszistentiszelet volt, hol *Szeberényi Lajos* lelkész mondott beszédet. Ezután *Bukovszky János* igazgató beszélt az intézet életéről s fejlődéséről, majd *Zsilinszky Mihály* mondott gyönyörű szavakat. Este a diákság táncmulatságot rendezett, mely kivilágos kivirradtig tartott. A befolyt tiszta jövedelmet részint az önképzőkör, részint a segély-egyesület javára fordítják.

A magyar kereszténység 900 éves fennállását a *kunfélegyházi kath. főgimnázium «Petőfi-kör»*-e is megünnepelte. A díszgyűlésen szépszámú közönség jelenlétében *Sille* hittanár úr mondott magvas beszédet, melyet több ünnepi szavalt és ének, majd a gimnáziumi zenekar alkalmi darabja követett. — Úgyancsak a magyar katolicizmus és királyság kilencszázados évfordulóját ünnepelte meg október 30-dikán a *marosvásárhelyi rom. kath. főgimnázium*. A megnyitó beszédet *Rettegi Géza* igazgató mondotta. *Polgár József* tanár értekezést olvasott föl ezen a címen: Mit köszönhet hazánk a kereszténységnek?

A reformáció emlékünnepelyét lélekemelő módon ülték meg országszerte a református középiskolák.

— És ugyan miért? — kérdezte Anna.

— Mert családapa lesz, s a családapák szeretik a kényelmet...

— Csak hagyja, Anna, hadd beszéljen, — nevelt Ernő — majd eljön Jack ideje is, mikor ő is családapa lesz.

— S a tiéd is, kedves Ernő — viszonzá Jack, s hol testvére, hol Annára kacintott. — De most nem erről van szó, hanem arról, hogy kikutassuk a sziget belsejét.

— Azt hiszem, — szolt most Wolstonné — hogy mi hölgyek itt maradhatunk. Ez a kirándulás nagyon megviselne bennünket, itt pedig kényelmesen pihenhetünk, s nem kell félnünk semmi veszedelemtől sem...

— De én mégis aggódom, s nem szeretnék egyedül hagyni benneteket — mondta Zermatt úr.

— Nagyon helyes, — vállalkozott Ernő — én szívesen itt maradok velük.

— Sokkal jobb lesz, ha a hölgyek is velünk jönnek, — mondta Wolston úr — ha aztán elfáradnak, megpihenhetnek, s akkor Ernő hadd vigyázzon rájuk, míg mi visszajövünk.

Elindultak tehát, elől a két kutya, utána az egész társaság. Egy kiszáradt patak-völgyben mentek fölfelé a sziklák között, s a kilátást elzáró hegy gerincén Jack volt az első. Álmélkodva csapta össze a kezét, s hátrafordulva oda kiáltotta a többieknek:

— Micsoda sivatag! valóságos köves Arábia! Valóban az volt; a téres, szinte be sem látható sikon nem volt egyetlen fa, egyetlen fűszál sem. A köves, sziklás talajon csak itt-ott volt egy kevés vad-moha, abból a fajtából, melynek nincs szükösége földre, hogy tenyészhessen. Természetes, hogy semmiféle állat sem volt ezen a kihalt, temetőhöz hasonló, szomorú vidéken.

— Ime, vége a kirándulásunknak, — mondta Zermatt úr — legalább a szigetnek ezen a részén.

— Nem is volna értelme neki vágni ennek a pusztaságnak, ily szörnyű hőségben — vélte Wolston úr is.

— Forduljunk vissza — szolt Ernő.

— De előbb még megmászom azt a hegyet! — kiáltott föl Jack.

És balra mutatott, a hol egy tiz-tizenkét öl magas szikladomb nyúlt föl a köves talajról. Őt percz alatt fönt volt a tetején, s aztán lekiáltott apjának meg Wolston úrnak, hogy jöjjenek utána.

Wolston úr meg Zermatt úr némi fáradsággal fölkapaszkodtak a szikladombra, s álmélkodva néztek körül. A vidék itt már egészen megváltozott. A sziklás, köves sivatag területe körülbelül öt-hat négyszögmér földnyi lehetett s a keleti fok meg az Udvar öble közt feküdt. A hegygerincz, a melyen álltak, délnyugat felé lejtősödött, s rajta túl széles völgy terült el, melyet valószínűleg a sziget legnagyobb folyója öntözött. Ez a völgy valóságos paradicsom volt; talaját buja tropikus növényzet fődte, a folyó túlsó partját pedig sűrű erdők szegélyezték.

(Folyt. köv.)

lákban. A budapesti ev. ref. főgimnáziumban fennálló «konfirmált ifjak egyesületé»-nek október 31-én tartott ünnepélyén Csűrös István tanár előszava után Öry Lajos VIII. o. t. beszédet mondott, Boda Péter VII. o. t. Sörös Béla lelkész alkalmi ódáját szavalta, Ballagi Tibor VIII. o. t. Dévai Bíró Mátyás életéről tartott felolvasást. Két növendék imádkozott, az énekkar pedig Krausz Gusztáv tanár vezetése mellett régi zsolozsmákat zengedezett. — A budapesti ág. ev. főgimnáziumban az ifjúsági kar egyházi énekek zengésével nyitotta meg az ünnepélyt. Ezután Zsigmondi Mihály VIII. o. tan. szavalta «Tegnap és ma» című költeményét. Az ünnep fénypontja Szigethi Lajos tanár magas szárnyalású beszéde volt, melyben a magyarországi reformációról szolt. — A csurgói ev. ref. főgimnáziumban Matolcsy István tanár imája után Izsák Ferencz VIII. o. tan. érdekes felolvasást tartott Dévai Bíró Mátyásról. Hat növendék nagy hatással adta elő Sántha Károly alkalmi prólogusát. — A békéscsabai ág. ev. főgimnáziumban dr. Dacner István szép beszédben méltatta az ünnep jelentőségét. — A szatmárnémeti ev. ref. főgimnáziumban Regézy Sándor tanár felolvasott. Kürthy József VIII. o. t. pedig Szabados Edének alkalmi költeményét szavalta. — A karcazi ev. ref. főgimnáziumban Fazekas Gyula tanár az alkalomhoz illő felolvasást tartott.

Telmányi Emil, az aradi főgimnázium szeretett tanára október 28-dikán éjjel meghalt. Harmadnap helyezték örök nyugalomra. Az ifjúság testületileg kivonult és több koszorút tett a koporsóra.

Önképzőkörök alakulása. A székelyudvarhelyi főcsofiskola «Eötvös kör»-ében elnök lett Solymossy Ákos, alelnök Losdorfer Aladár, titkár Bosin Antal. — A soproni Láhne-gimnázium «Petőfi-kör»-ének titkára Tuszkan Márton, jegyzője Karay István, könyvtárosa Mayr Béla. — A löcsei főgimnázium «Jókai-kör»-ében elnökké Szarka Istvánt, főjegyzővé Mátyás Károlyt, pénztárossá Oroszy Józsefet választották. — A nagyikúndai állami főgimnázium «Révai-kör»-ének elnöke Grób István, titkára Franz János, jegyzője Vásárhelyi Pál. — A fehértemplomi főgimnáziumban alelnök lett Fronius Oszkár, titkár Gál Jenő, főjegyző Nedeleu Szilárd. — A verseczi főreáliskola «Jókai-kör»-ében alelnöknek Georgievics Jánost, titkárnak Sorger Miksát, főjegyzőnek Radák Jánost választották meg.

Önképzőkörök krónika. Gyöngyösi főgimnázium «Vachott-kör»-e. Gerhard K. VII. o. tan. érdekesen tárgyalta a napsugarakat és azok befolyását létünkre. A kör egyik buzgó tagja, Kemény Nándor VI. o. tan. vállalkozott, hogy a decemberben tartandó Vörösmarty-ünnepélyre megrajzolja a költő arcképét. Szőlgyényi Ferencz igazgató úr a «Philológiai Közöny» számait átengedi a körnek. — A mármaroszigeti ev. ref. lyceum «Szilágyi-kör»-ében legutóbb két szép színvonalon álló értekezést olvastak föl. Az egyik a XVI. század lyrájáról szól, különös tekintettel Balassi Bálintra és Boross Domokos VIII. o. tan. írta; a másiknak tárgya: «Mi indította Vörösmarty Zalán futásának megírására?» Szerzője Szirmay Bálint VIII. o. t. — Nagykanizsai felső kereskedelmi iskola. Pollák Manó «Riesztég és munka» cz. művét olvasta fel. Figlár Géza Vörösmarty-nak «A merengőhöz» szóló költeményét fejtegette. — Mezőtúri főgimnázium, október 21. Első renden a kitűzött vitakérdést (Hogyan bíráljuk meg a szavaltakat?) tárgyalták. Hozzászóltak Fűredy és Svarecz VIII. oszt. tanulók, alapos készütségről tanuskodó beszédekkel.

Gettler M.-nek az emberi munkásságról szóló értekezését dícsérettel elfogadták. — Szászvárosi ev. ref. Kan-kollégium, október 27. Pujkán Péter VIII. o. t. felolvasta «Magány» című, Hirsch Náthán VI. o. t. «Elhagyott lak» cz. dolgozatát, Serestély Béla pedig «Az öreg sírásó» cz. költeményét. — Székesfehérvári felső kereskedelmi iskola, október 28. Erdi Aladár felső osztálybeli növendék Kisfaludy Károly «Iréne»-jét méltatta. Ezenkívül tízen szavaltak, jobbadán Petőfi költeményeiből. — Szegedi főgimnázium, október 28. Ifjabb Nagy István Berzsenyi költészetét jellemezte; Csányi Mátyás a zene fejlődéséről szóló esztétikai tanulmányából olvasott föl egy részletet a klasszikus zeneiről. — A szatmárnémeti ev. ref. főgimnázium «Kölcsey-kör»-e október 27-dikén szavalóversenyt tartott. A győztes Kürthy József lett, dícsérettel kapott Osváth Gedeon. — Iglói «Petőfi-öröképzőkör», október 20. Pályázatot hirdettek volt egy ódára, mely az Iglónál elesett 67 névtelen hős sírjánál lett volna elszavalandó. A beérkezett két mű nem ütötte meg a mértéket, ezért a pályázat meddő maradt. A kör december 1-jén nagy díszszel készül megülni Vörösmarty 100 éves születésnapját. A kör elhatározta, hogy Petőfi arcképét — kiról a kör magát nevezi — megszerzi. — A csurgói ev. ref. főgimnázium «Csokonai-kör»-ének IV. gyűlésén Losonczy Lajos VII. o. tan. felolvasást tartott a zenéről, Szeremley Császár Loránd szabad előadást a szavalatbíró feladatáról és Barla Szabó József VIII. o. t. felolvasta «Kölcsey Hymnusa» cz. esztétikai fejtegetését, melyet a kör elismeréssel fogadott. — Az aradi főgimnázium «Petőfi-kör»-e jegyzőkönyvileg fejezte ki részvétét szeretett tanáruknak, Telmányi Emilnek halálán. Dícsérettel fogadták Goldzieher Albert VII. oszt. tan. felolvasását. Börne egyik értekezését fordította. — Székesfehérvári főreáliskola, november 4. Elfogadták Weisz Hugó «Merengés» és «Czélnál» cz. költeményeit. A kör esztétikai pályatételai: «A magyar stíl a festészetben, különös tekintettel Munkácsyra» és «A komikum Molière vígjátékaiban».

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Ész és Szív a címe annak a tartalmas kötetnek, mely a Franklin-Társulat kiadásában most jelent meg. Szitnyai Elek, a «Levelek egy tanuló ifjúhoz» című munka szerzője írta, a ki dícséretes buzgósággal a magyar irodalmat gazdagítani. A kötet számos talpraesett értekezést tartalmaz ebből a körből, s arról tanúskodik, hogy szerzője alaposan gondolkodó, tele van józan eszmével, az ifjúság szellemi életének ama ritka megfigyelői közé tartozik, a ki nemcsak az írás-talpa mellett hirdeti az ígét, hanem az iskolában is. Művében több helyütt szóvá teszi, hogy minő módja van az okos önművelésnek, s hogy minő tárgyú és szellemű könyvek ajánlatosak az ifjaknak. Főleg tartalmasságot, komoly tanulást és munkába nyilatkozó hazafias érzést hirdet. Valóban jól esik az embernek, ha a mai jelszavak után induló világban ilyen beszédet hall az ember. Mutatóul jelen számunkban közöljük az «Önképzés és öngondosítás» című részt. A könyv ára fűzve 5 korona. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe ezt a tanulságos könyvet.

«Vezércsillagok» a címe annak a díszes kötetnek, mely a napokban jelent meg a Franklin-Társulat kiadásában, immár negyedszer új és izléeses kö-

tásban. Radó Antal gyűjtötte össze a világirodalom nagy költőinek szebbnél-szebb gondolatait, értékes koszorút fűzve okulására és gyönyörűségére a tanulni és nemesen szórakozni vágyó lelkeknek. Közülök lapunk mai és következő számaiban bemutatunk szemelvényeket. Kívánatos és ajánlatos, hogy a szép gondolatokat olvasóink lejegyezzék, mert nagy kincs a szép gondolat, termékenyítőleg hat szívre és elmére egyaránt. Hasonló érzelmét és gondolatot ébreszt; nem arra való tehát, hogy idézetek repertoriumává váljék, a mint ez gyakran meg szokott történni, hanem arra való, hogy gyakori olvasás és elmélkedés által sajátunkká legyen, s arra ösztönözön minket, hogy szintén gondolkozzunk. A gyönyörű külsejű könyv ára 8 korona. Kapható minden könyvkereskedésben.

Az állatvilág. Brehm híres munkája e czímen jelenik meg a Légrady testvérek fűzetes kiadásában. Jó nevű magyar természettudományi írók szövetkeztek arra, hogy a nagy munkát lefordítsák. A figyelemreméltó állatvilágból eddig három fűzet jelent meg. Egy fűzetnek az ára 80 fillér.

Az Olcsó Könyvtár legújabb megjelent kötete: Shakespeare «III. Richard király»-a, Szigligeti Ede fordításában. Ára 80 fillér. Ajánljuk olvasóink figyelmébe, a kik már az iskolai tanulmány keretén belül is foglalkoznak a nagy britt költő műveivel, mint a modern dráma örök mintáival. Az Olcsó Könyvtár révén igen sok remekműhöz olcsón juthatnak hozzá. Gyulai Pálnak, mint szerkesztőnek s a Franklin-Társulatnak, mint kiadónak a neve egyaránt biztosíték arra nézve, hogy az olcsó ár dacára szép és izléesesen kiállított művet kapunk. Minden könyvkereskedés útján megszerezhető.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

4. sz. feladvány.

Marin V. Barcelonában.

A Sidney Morning Herald pályázatán első díjat nyert Világos: Kb5; Vd3; Ba7 és g1; Fg6 és e7; Hd5 és h6; gy b2.

Sötét: Kg7; Va1; Ba2 és c2; Fb3 és h8; gy b4, e3, e5, e6, f3 és h3.

Világos indul és a második lépésre matot jelent. (A megfejtés beküldésének határnapja november 17-dike.)

4. sz. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Jacobi dr.	Pap D.	Jacobi dr.	Pap D.
1. e2—e4	e7—c5	18. Vf2—h4	h7—h6
2. Hb1—c3	g7—g5	19. Vh4—h3	Hc6—b4
3. Ff1—e4	Hb8—c6	20. Fa2—b3	Ba8—a7
4. f2—f4	e7—e6	21. Hc3—e2	Ke8—e7
5. Hg1—f3	a7—a6	22. Hg5—f3	Ke7—f7
6. a2—a4	Ff8—g7	23. g2—g4	f5×g4
7. els. röv.	Hg8—g7	24. Vh3×g4	h6—h5
8. e4—e5	d7—d5	25. Vg4—g2	h5—h4
9. Fc4—a2	f7—f5	26. Hf3—d4	h4—h3
10. d2—d4	b7—b6	27. Vg2—g3	Ba7—e7
11. Fc1—e3	e5×d4	28. e2—e3	Hb4—c6
12. Fe3×d4	Fc8—b7	29. f4—f5	g6×f5
13. Hf3—g5	Hc6×d4	30. Hd4×f5	e6×f5
14. Vd1×d4	He7—d6	31. Bd1×d5	Vd8×f5
15. Vd4—f2	Fb7—e8	32. Fb3×d5	Kf7—f8
16. Ba1—d1	Fg7—f8	33. e5—e6	Sötét föladja.
17. Kg1—h1	Ff8—e5		

Ezt 1870-ben Budapesten játszották. Jacobi, fővárosi ügyvéd, ma is egyike legjobb játszóinknak, a ki ezt a játékot is szellemes áldozattal nyeri meg. Nagy tehetségű volt Pap Dezső zenész is Miskolczról, a hol fia jelenleg szintén művelt és ügyes feladvány-szerző. Átalán gyakrabban előfordul, hogy jeles zenészek egyszersmind tehetséges sakkjátékosok.

*

Hírek. Külföldön a nők, a művelt nemzeteknél, már ismételtelen vettek részt nyilvános versenyeken. Így legutóbb Hamburgban Brillow kisasszony lett a győztes; játékot a versenyen nem is vesztes.

A 3. sz. feladvány megfejtése:

1. He3—d5 (8 változattal a második lépésben).

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számítási kérdés:

Valaki az első játékban 25 krajczár tételét elveszti, hogy visszanyerje, megkétszerezze ismét megteszi, de elveszti s így tovább kétszerezze előző tételét, folytonosan veszti. Hányszor kétszerezheti meg tételét, ha 64 forint?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve annak az angol városnak a Stour mellett, mely az anglikán primás székhelye régi székesegyházzal, melyet 1174—85-ben Sensi Vilmos épített? Anglia történetében a római kortól kezdve nagy szerepet játszott.

Történelmi kérdés:

Melyik római császár volt az, a ki győzelmesen küzdött a germánok és perzsák ellen? Keresztény nevelésben részesült, de mint uralkodó a pogányság felelevenítésén fáradozott; mikor uralkodott?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. november 18.

Az 5. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: Multadban nincs öröm, jövőben nincs remény. **Földrajzi kérdés:** Blata-mocsár. **Történelmi kérdés:** Kercz község. **Természettani kérdés:** Közöséges vadlúd (Anser ferus). **Képrejtvény:** A látni vágyó napba nem tekint.

Helyesen fejtették meg: Milhofer Gyula, Persina Károly, Tomor István, Káposzta Pál, Szauer József, Géczy Géza, Engel Tibor, Kiszely Géza, Víz Antal, Adler József, Pám Márkus, Borosnyay Oszkár, Máyer Jenő, Molnár Aladár, Kemény Géza, Bohrandt Lajos, Békey Ödön, Vértes Gusztáv, Inselt Lajos, Varga Cs., Vécei Ferencz, Lőrincz Ferencz és Dezső, Zomody József, Koses Antal, Ács Nagy István, Przybilla Jenő, Niegreis János, Oblath Sándor, Kubovits János, Ernst Ignác, Feigler Othmár, Szamer Endre, ifj. Hampel József, Rosenkranz Nándor, Dózsa István, Martiny Ottó, Szávay Zoltán, Huber Oszkár, Deutsch Ignác, Egyed István, Cseke Vincze, Jankó Béla, Spur Endre, Kogutowicz Károly, Róth Ottó, Deutsch Béla, Gerecz János, Vida Károly, Erdei Vilmos, Baum Béla, Ruzs Guidó, Steiner Elek, Unger Károly, Prágyik Flóris, Koszorus Kálmán, Paulini Jenő, Szabolcsi Ernő.

A jutalmul kitűzött könyvet (Várnai S.: «A francia rémuralom története») Cseke Vincze előfizetők nyerte meg Nagyszébenben.

A **sakkjáték** harmadik feladványát helyesen fejtették meg: S. K. Győr, K. K. Vásárhely, V. K. Budapest. — *Hibás kísérleteket küldtek be:* J. L. Szegvár, Sz. L. Érsekújvár, M. A. Kassa, P. J. Budapest, U. K. Budapest, S. E. Kassa, P. K. Győr-Révfülu, P.-kór Kassa, H. O. Budapest, K. K. Budapest, D. M. Rózsahegy, Sz. E. Vác.

Üzenetek. V. K. Budapest, P. J. Budapest, M. A. Kassa, L. J. Budapest, P. F. Zombor. A második feladványt megfejtették; hogy a célra vezető lépést lapunk tévedésből már közölte, ez persze nagyot könnyített a dolgon. — Sz. Z. Győr, J. J. Nagy-Kikinda, U. G. Losonc. Beküldött lépéseik hibásak. — K. E. A Charousek Rezsőről való adomát ismerjük; a Tanulók Lapjában való közlésre nem alkalmas. — R. P. Megjegyzései általános szempontból helyesek; mi azonban pedagógiai okokból szerkesztjük a sakkrovatot így.

SZERKESZTŐI TELEFON

Önképzőkori tudósítóknak újabban a következő ajánlkozókat fogadtuk el: Prenoszil Béla, pozsonyi kir. kath. főgimnázium, Horn Elemér, soproni Lähne-féle nevelőintézet, Jonasch Kornél, löcsei kir. kath. főgimnázium, Jankó Béla, nagyszombati főgimnázium, Nedeleu Szilárd, fehértemplomi főgimnázium, Kónya Sándor, karcagi ev. ref. gimnázium.

Lapunk mai számához mellékelve megkapják olvasóink a Franklin-Társulat kiadványainak nagy jegyzékét. A kiadóhivatal tetemes árleszállítással adja a jegyzékben felsorolt könyveket; az alkalom tehát kedvező azokra nézve, a kik a nekik megfelelő könyveket be akarják szerezni.

Előfizetőinket ismételtén felkérjük, hogy a kint még gyűjtőin van, szíveskedjék minél előbb beküldeni, mert számos előfizető díja úgy jön be, hogy a névre, mint a gyűjtőiben levőre csupán vonatkozás van.

4609. sz. előfizető. Ha a szerencse kedvez, nyerhet az idén is. — **Balassy Miklós.** Küldje csak be hozzánk Goethe «Faust»-jának első részét (Dóczy fordítása) Ráth Mór adta ki. Megrendelheti bármely kiadónál. — **Strauszman Dezső.** (Békes-Csaba.) A szám-rejtvények megfejtésének a módját szeretné tudni. Ha olvasóink közül valaki vállalkoznék, hogy útbaigazítja, nagy köszönettel veszi. — **Simonyi István** kérdezi olvasó társait, hogy melyik volna hajlandó vele olasz nyelven képes levelezőlapot váltani. (Címe: Makó, Vörösmarty-utca 2896.) — **Schwimmer István.** (Temesvár.) Ha okvetlenül szükséges, küldje be levélborítékban. — **Sándorfi Dezső.** Sajnáljuk, de már elkésett. — **W. D.** Jelentéktelen apróság. — **Fürchtgott Miksa.** A jutalomkönyv meg. Buzgólkodását köszönjük. — **Szabó János.** Szerkesztőnk *Hűn és Magyar Mondák* című könyvét is a Franklin-Társulat adta ki. Ara füzve 2 korona 50 fillér. Ugyanott rendelheti meg avagy bármely más könyvkereskedésben. — **Jerzsabek Kálmán.** (Liptó-Rózsahegy.) Arra a célra igen alkalmas *Simonyi-Balassa* Német-magyar szótára. Ara 6 kor. Kisebb és olcsóbb jó szótár a Tiprayé, két kötetben 4 koronáért. Öszintén kívánjuk, hogy egészsége minél előbb helyreálljon. — **Klein Zoltán.** Legkitünőbb tanulmány, bár töredékben maradt, az *Arany Jánosé*. Megtalálja prózai iratai között. Nagyon sokat fog belőle tanulni. — **Rosenbaum Ernő.** Levelét átadtuk a zenerovát vezetőjének, ő majd fog ajánlani. — **Anonimus.** Édes barátom, a te zsenge szülőiteid még erőtelnek, nem tudnak járni, pedig olyan pajkosak szeretnének lenni. Jóakarattal állítottuk őket lábra, de mind orra buktak — egyenesen a papirkosár mélyébe fenekebe. — **Rochnitz Miklós.** A kiadóhivatalban fejeztette előfizetési nyugtáját. Ugyanott bármikor átveheti. — **Braun Béla.** Az ön híve is bejött. Csak tovább ezen

az úton! — **Z-2.** *Viziói* még zavarosak és kuszáltak, a verssorok erősen hadakoznak a költői ritmus ellenében. Korán van a lantpengetés. — **Erdei Károly,** a mi derék turistánk ezen az úton szőlítja fel olvasó társait, hogy a kik az ő sajtó alatt levő, párisi gyalogújtát tárgyoló könyvét meg akarják rendelni, szíveskedjenek levelezőlapon tudatni vele. (Címe: Debrecen, VIII. oszt. tanuló). — **Dorkalius.** Sorát ejtjük. — **G. A.** (Szeged.) Az előfizetési ár előleges beküldését kéri a szerkesztőség. — **Kesztenbaum Béla.** (Arad.) Levele, melyben derék, jó tanárát siratja el, tele volt szeretettel és közvetlenséggel. Sajnáljuk, hogy lapunk terjedelme nem engedte meg, hogy közzé tegyük. — **Lóvi János.** A levél útján való sakkkozás eszméje magában véve nem rossz, de talán sok időt rabol el az illetőktől, no meg egy kissé költséges multság is — **«Pázmány-kör».** (Kassa.) Kérjégyző lehet. Fizetése a helyi viszonyoktól függ. Ha nagy a község és környéke felrughat 2000 koronára is, sőt háromszor ennyit is szerezhet. — **B. L.** (Eperjes.) Ilyen állások vagy a megyéknél, vagy a nagyobb városoknál vannak szervezve, továbbá a nagyobb szabású levéltáraknál és könyvtáraknál. Érettségi és egyetemi tanulmányok vagy általános műveltség, melyről a választó, illetve kinevező közegek meg vannak győződve. A fizetés 1200 és 8000 korona között váltakozik. — **Pável Ágoston.** Elül, a szeptember 30-dik, a VIII. évfolyam első számával kezdődnek.

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MŰVEI

kapathatók a **Franklin-Társulat** kiadóhivatalában és minden hazai könyvkereskedésben:

Vörösmarty összes költői művei. Két kötet. A költő arcképével. Kötve 10 K.
Ezt a kiadást különösen ajánljuk az ifjúság figyelmébe.
Az egész Vörösmarty öt forintért! Még pedig díszkötésben.
— **Epikai költeményei.** Két kötet pompás díszkötésben. 8 K.
— **Lyrái költeményei.** Hasonló kiadás, a költő arcképével és életrajzával Gyulai Páltól. 8 K 40 f.
Jutalomkönyvül alkalmas szép kiadások.
— **Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben. 3 K 20 f.
— **A két szomszédvár.** Magyarázta Vozári Gyula. Jeles Irók Iskolái Tára XIX. 1 K.
— **Csongor és Tünde.** Magy. Torkos László. J. I. I. T. XLVI. 1 K 20 f.
— **Az áldozat.** Szemorújáték. Olesó Könyvtár 961—962. 40 f.
— **Eger.** Három énekben. O. K. 963—964. 40 f.
— **Cserhalom.** Egy énekben. O. K. 1138. 20 f.
Arab regék. Fordította Vörösmarty Mihály. Czimképes kiadás. Két kötet. Vásonba kötve 12 K.
A nagy költő egyetlen ifjúsági irata, a serdültebbek számára. Az Ezeregyéjszaka meséi, bájosan szép stílusban.
Aranyos-Rákosi Székely Sándor. A székelyek Erdélyben. Kiadta Heinrich Gusztáv. Régi Magyar Könyvtár I. 1 K 20 f.
Irodalomtörténeti magánolvasmányul ajánlatos. Ezen az érdemes époszon buzdulva, írta meg költőnk *Zalán futását*.
Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza. J. I. I. T. 2 K 40 f.
Nemesak a költőről szóló legjelesebb életrajz, hanem az irodalomtörténeti monográfiának klasszikus mintaképe is. Kötve magánolvasmány a középiskolák VIII. osztálya számára.
Salamon Ferencz. Irodalmi tanulmányok. Két kötet 7 K 20 f., vásonba kötve 10 K.
A gazdag tartalomban Vörösmarty nekrológja is benne foglaltatik.
Szűnyai Elek. Tanulmányok. A művelt magyar ifjúság és közönség számára. 2 K., vásonköt. 2 K 40 f.
Költeményei sorában: «Vörösmarty Mihály és Arany János lyrái költeszetének főeszméi.»
Vörösmarty arcképe. Negyedréti aczélmetszvény 80 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre ... 2 kor. 40 fill. Fél évre ... 4 kor. 80 fill. Egész évre ... 9 kor. 60 fill. <i>Megjelenik minden vasárnap.</i></p>	<p>FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.</p>	<p>SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. <i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i></p>
--	--	--

VÖRÖSMARTY MIHÁLY EMLÉKEZETE.

Holnap lesz negyvenötödik esztendeje, hogy Magyarország egykori költőfejedelme a Váci-utca egyik házában szerény lakásában meghalt, ugyanabban a házból, hol Kisfaludy Károly hűnyta volt le örökre a szemét.

December 1-jén lesz századik esztendeje annak, hogy Magyarország egykori költőfejedelme a pusztanyéki rozoga tisztartó lakban született.

Emlékezetes évek, emlékezetes napok!

Ez a nagy költő Vörösmarty Mihály volt. Ő hadd szenteljük neki kised lapunkat mi is e nagy és szent emlékek hatása alatt. Beszéljünk róla az ifjú szív ábrándos, tiszta és nemes lelkesedésével; hadd vonuljon el lelkünk szeme előtt az ő fényes és dicső, de mégis szomorú és mély tanúságot rejtő pályafutása.

Teremtő lelke magas szárnyalását csak félve kísérhetjük, érező zive sok drága kincset, ezt a megmérhetetlen nagy örökséget, büszkén vallhatjuk magunknak. Valljuk is annak nem az ünnepi hangulat kedvéért csupán, hanem igazi lelki szükségéből.

A költők lelke saját tüzében hamvad el, ámdé mig ég, áldó melegét terjeszt és szokatlan fényt szór szét,

melyek századokat világítanak be és nemzedékek szívét melegítik meg.

Nehéz időkben vigasztalók, lelkesítő, a bol-

Vörösmarty Mihály

E szám ára 20 fillér. — A befolyó jövedelem a «Vörösmarty-szobor-alap»-e lesz.